

Es Busqueret se'n va de viatge

Guadalquivir, el Riu Gran

Un viatge per Andalusia

Per **Manolo Cabalga**

Bajo de Guía, Sanlúcar de Barrameda

Entre olivars i olivars, arribam a Cazorla, el meu amic Guillermo i jo, cercant el Guadalquivir (de l'àrab *al-wadi al-Kabir*, el riu gran, com així l'anomenaren). A Cerrada de Utrero fou el nostre encontre amb ell, amb els seus daurats del cap al tard. En foren testimonis els voltors lleonats (*Gyps fulvus*), que en el seu planejar allà en les altures, sobre les penyes, semblaven mirar-nos. També els

més menuts es deixaven veure, com el mimètic raspinell (*Certhia brachydactyla*) jugant a conillons en els gruixats troncs dels pins, i el pica-soques blau (*Sitta europaea*).

Mil estornells negres (*Sturnus unicolor*) es creuaven en el nostre camí, primer cap a Córdoba, més tard cap a Sevilla, base per a moure'ns, unes vegades al nord de la provín-

cia de Huelva, a la zona del Río Tinto miner, per cercar els colors, les formes i els mil i un dibuixos que deixaren les aigües tintades de minerals. Entorn de belles deveses, d'estepes florides i pinars pinyoners. Aturades obligades a les ventes del camí, amb esmorzars per aguantar la jornada fotogràfica, a base de torrades amb *manteca colorá* o oli d'oliva, i cuixot de la terra, acabat de tallar, amb

Bec planer, *Platalea leucorodia*

Cigonyes, *Ciconia ciconia*

Voltors lleonats, *Gyps fulvus*

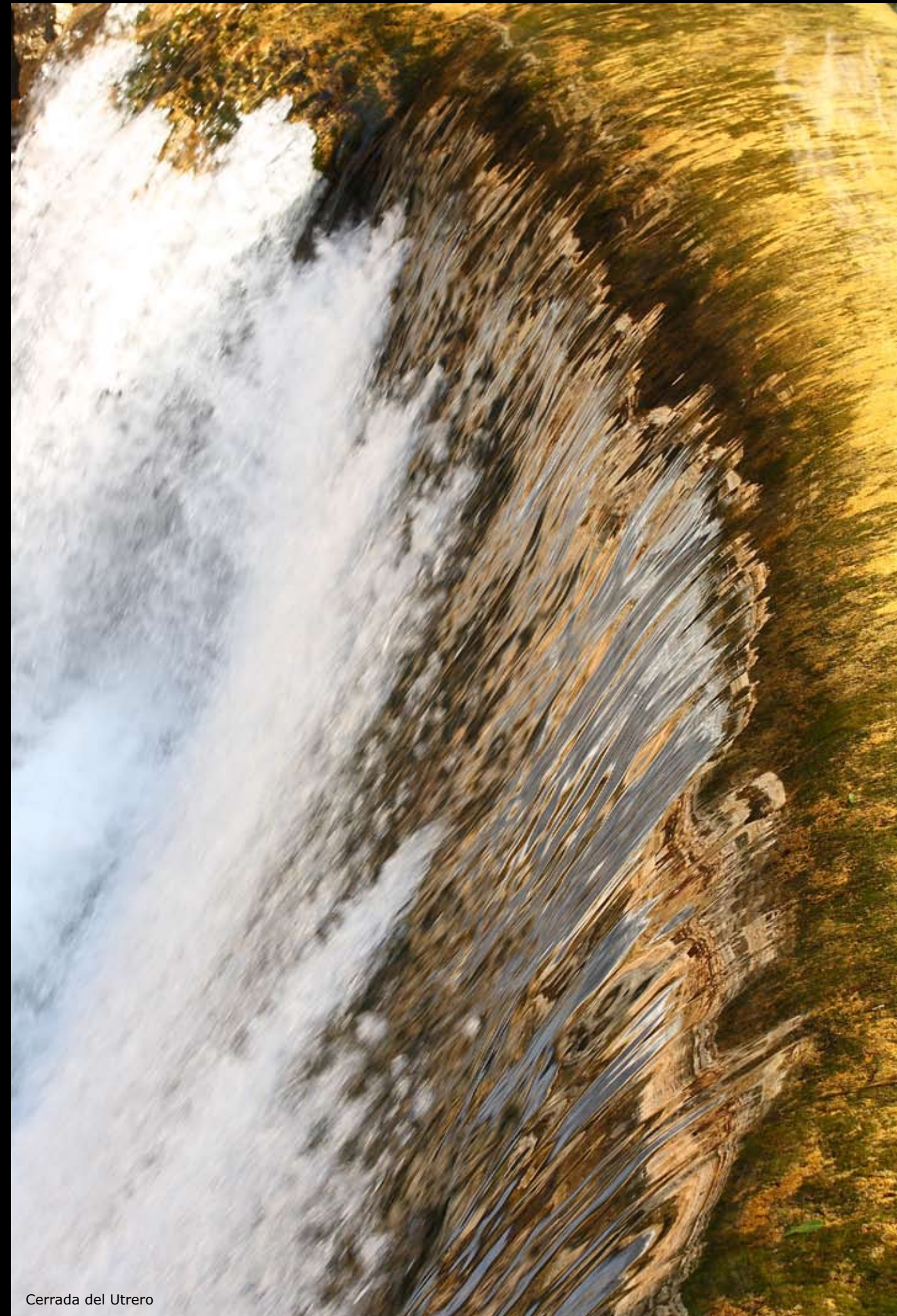
unes canyes de cervesa fresqueta, en les hores de més calor.

Així començava, el 8 d'abril, aquest viatge per terres andaluses, que els antics tartessis gaudiren, com també els fenicis, romans o àrabs deixant petjada del seu pas. Passar pels seus camps per captar el paisatge va ser idea de Guillermo Félix Carrasco, que no va haver d'insistir perquè l'acompanyés. Ens recreàrem en la bellesa del Parc Natural de les Sierras de Cazorla, Segura y Las Villas, amb el seu relleu acinglat, parets rocoses de pregones valls i els seus pins a frondosos boscos. Van ser tres dies a Cazorla ciutat, per les seves places, pels seus costeruts carrers de blanques parets, asseient-nos a degustar la seva variada gastronomia, i d'allà moure'ns pel Chorro, Iruela, el Puerto de las Palomas, Arroyo Frío, la Cerrada de Elías en el Río Borosa i entre pinars, per distreure'ns així dels immensos terrenys sembrats d'oliveres que envolten la zona. Pel jove Guadalquivir banyàvem els nostres peus a la recerca de la seva font, del seu naixement, on trobam el cartell que descriu el:

Naixement del Riu Guadalquivir

El Riu Guadalquivir és el curs fluvial més important d'Andalusia. Neix a la Cañada de las Fuentes, a 1350 m. d'altitud, entre les serres de Cazorla i el Pozo, en el terme municipal de Quesada (Jaén). Des del seu naixement fins a la desembocadura cobreix un recorregut aproximat de 590 km amb un cabal de 164,3 m³/s. En abandonar aquestes serres penetra en la depressió a la qual dona nom, passant per Còrdova i Sevilla, des d'on és navegable fins a la seva desembocadura a Sanlúcar de Barrameda (Cadis).

Fins i tot abans de sorgir de la seva font, el riu Guadalquivir ja rep les primeres aigües gèlides i cristal·lines procedents de les zones més altes de les Serres de Cazorla i del pou. Són els rierols de santo Domingo, el Barranco de la Fuente, el Barranco de los Teatinos, que després de passar sota el pont i de la petita cova se sumen al Guadalquivir en la seva surgència. Una mica més a baix se'ls uneix el rierol de la Juan Fría, el rierol Cerezo, el Amarillo i, ja en el Puente de las Herreras, el rierol de los Ha-

Cerrada del Utrero

Riu Tinto, zona minera

bares. Quan arriba a la vall, ha deixat enrere la bella Cerrada de Utrero i el rierol de Linarejos, i rep les torrencials aigües d'alta muntanya dels rius Borosa i Aguamulas, per una mica més endavant ser represades totes les seves aigües en l'embassament del Tranco. Des d'aquí, gira bruscament canviant d'adreça i, buscant el sud-oest a través de la Sierra de Las

Villas, abandona el parc natural dirigint-se cap a Andújar, a través de la campinya olivarera de Jaén, per seguir el seu llarg camí, reflectint a les seves aigües la monumentalitat de Còrdova i Sevilla, fins a rendir aigües a l'Atlàntic, al costat de les terres baixes que formen una altra de les meravelles de la naturalesa: el Parc Nacional de Doñana.

Al llarg de la història el seu nom s'ha anat modificant segons les cultures que s'han assentat en els seus marges. El general espartà Pausànies (468 a. C.) es va referir al Guadalquivir amb el nom de riu Tartessos. Els grecs van optar per anomenar-lo Betsi, substituint l'anterior nom. El geògraf i historiador Estrabó (63 a. C. - 21 d. C.) parla també del Gua-

dalquivir com el riu Baetis, que es divideix en dos braços abans de desembocar i dels seus afluents Singilis o Genil i Ménuba o Guadaliamar (avui Guadalimar). Els àrabs també van rebatejar aquest gran riu que articula territorialment tota Andalusia i el van anomenar Guad-el-Kevir, (el Riu Gran), nom que s'ha mantingut fins als nostres dies (Guadalquivir).

Aigües d'un riu que fotograficarem, en cada graó, en cada salt, i l'acompanyarem a trossos, en la seva baixada a l'embassament del Tranco, acomiadant-nos d'ell, fins que algun pont el creuava en la nostra marxa cap a Còrdova, parada obligada per visitar la Mesquita, els seus bells carrers i les seves noies maques.

Seguiren passejos per Sevilla

ciutat, per veure el reflex de la seva Torre del Oro en el braç del riu, i per descomptat, la Giralda, els seus carrers i la Verge Macarena de la Setmana Santa. Amb el relax de la seva gastronomia, prenent tapes entre canya i canya de *cervecita*, de *pescado frito*, de *adobos*, i de *pastelitos en la Campana*. I sense oblidar-me de les seves gents, amb el seu afec-

tuós acolliment, amb la seva alegria que contagia en estar al seu costat, que ens va donar acolliment, i el meu agraïment enorme a Mari Carmen, a Agustín, a l'oncle Paco, un exemple de fortalesa i lucidesa als 92 anys. I a Manolo, a Mari Paz, que ens va regalar la seva encantadora amabilitat. Mil gràcies, de cor.

I cap a les Marismas del Guadalquivir, per apropar-nos al mar, des de Coria del Río fins Sanlúcar de Barrameda, recurrent paratges d'immensos arrossars perden-se en l'horitzó, amb els tractors llaurant els secs camps, amb núvols de pols que els acompanyen en aquesta preparació per a la propera sembra, on seran miralls les aigües quan aneguin les terres. Abundància de cigonyes

(*Ciconia ciconia*) i dels seus nius, en el lent recorregut, passant per la Cañada de los Pájaros amb els seus flamencs (*Phoenicopterus roseus*) ferits. Milanès reials (*Milvus milvus*) sobrevolen per la Dehesa de Abajo amb el seu turisme ornitològic per veure més cigonyes, inquilines dels ullastres, acompanyades per teuladers (*Passer domesticus*) i algun estornell negre (*Sturnus unicolor*) que aprofiten per nidificar en l'atrotinada estructura del seu niu. En el llarg trajecte fins al Centre de Visitants J. A. Valverde vam veure una guineu (*Vulpes vulpes*), que semblava seguir el nostre recorregut, i famolenca devia caminar, doncs necessitava d'alimentar, també, al gran nombre d'hostes que portava en les seves orelles (papparres). Algunes parades

per fotografiar els bec planers (*Platalea leucorodia*) en vol, i ja en el Centre els abundants ibis negres (*Plegadis falcinellus*), compartint dormidor amb els esplugabous (*Bubulcus ibis*) i algun orval (*Nycticorax nycticorax*). Mentrestant, continuàvem veient les milanès negres (*Milvus migrans*), les arpelles (*Circus aeruginosus*), i ja de retorn, les gralles (*Corvus monedula*) i els xoriguers (*Falco tinnunculus*).

Guadalquivir que ja a Sanlúcar de Barrameda acaba el seu recorregut, en aquest contacte amb l'oceà Atlàntic. Amples són les seves ribes en Baix de Guia, plenes de barques, de platges de sorra fina... i del seu Doñana. •